

Biografische Schetsen VI

Door Gerrit van Dijk

oud-secretaris natuurwetenschappen

KONINKLIJKE
HOLLANDSCHE MAATSCHAPPIJ
DER WETENSCHAPPEN

Voorwoord

De bekende Amsterdamse kunstverzamelaar Ploos van Amstel gaf prenten uit waarvoor hij een kleurendruktechniek gebruikte die veel betere resultaten gaf dan de toen bekende. Daarmee baarde hij veel opzien, maar men trok aanvankelijk in twijfel of die techniek echt nieuw was. Deed hij niet aan inkleuring? De zaak liep hoog op en Ploos van Amstel besloot een onpartijdige commissie te vragen om de waarheid vast te stellen. Hij wendde zich daartoe tot de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen. Hoe dat afliep kunt U lezen in dit nieuwe deel van de Biografische Schetsen. Maar niet alleen dat, er komen meer spannende verhalen in voor. Zoals van de bekende Philipp Franz von Siebold, de grote Japankenner, die regelmatig de Japanse autoriteiten schoffeerde en levenslang uit Japan werd verbannen. En van Louis Praalder, een der oprichters en eerste directeur van het Provinciaal Utrechts Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, die in de statuten wilde vastleggen dat in zijn genootschap theologie als onderwerp van studie werd uitgesloten en daarmee in groot conflict kwam met de Staten van Utrecht. Ook bevat dit deel de indrukwekkende biografische schetsen van twee directeuren Röell, beroepsbestuurders van buitengewone klasse. En dan is daar het verhaal van het opvallende succes van Schroeder van der Kolk, de geestelijk vader van de psychiatrie in Nederland, bij zijn pogingen de in die tijd uiterst droevige levensomstandigheden van psychiatrische patiënten te verbeteren. Zie hier maar een greep uit de inhoud van deel VI van de Biografische Schetsen over het leven van de directeuren en leden van onze Maatschappij die ons voorgingen. Het was een genoegen om dit deel samen te stellen.

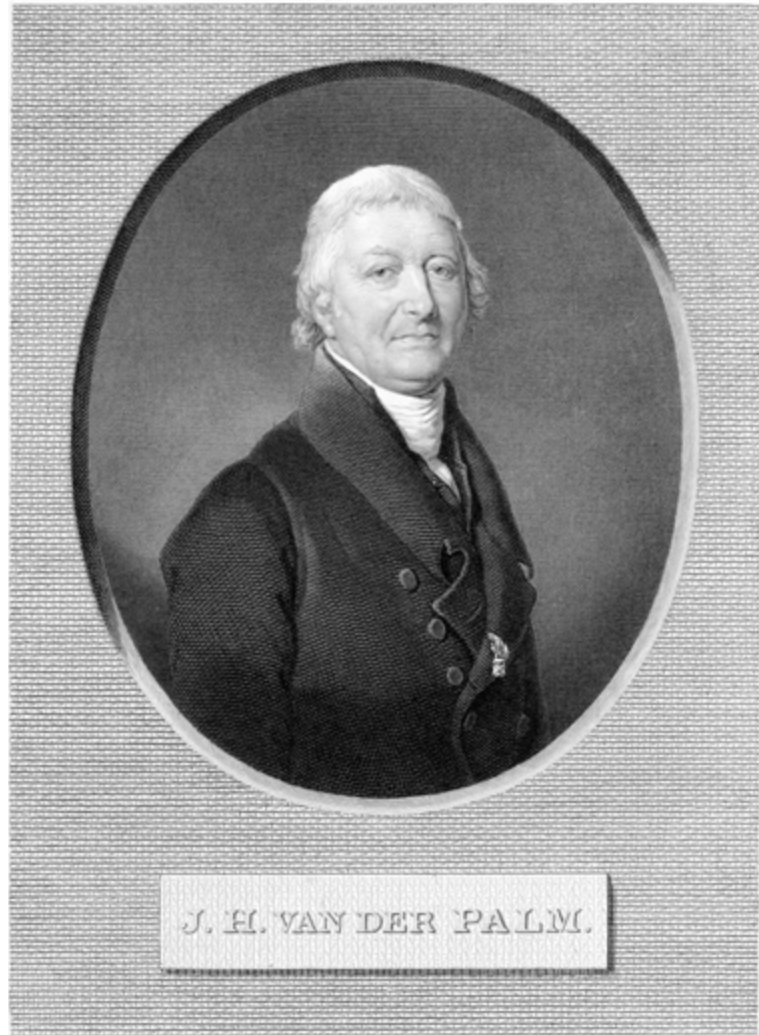
Haarlem, april 2016

Gerrit van Dijk

Inhoud

BESCHREVEN PERSONEN, ALFABETISCH

- 4 J.H. van der Palm, 1763 – 1840, lid 1799
- 6 C. Ploos van Amstel, 1726 – 1798, lid 1768
- 8 L. Praalder, 1711 – 1793, lid 1755
- 10 C.G.C. Reinwardt, 1773 – 1854, lid 1805
- 12 P. de Riemer, 1769 – 1831, lid 1817
- 14 W.N. de Rieu, 1829 – 1896, lid 1887
- 16 J.J. Rochussen, 1797 – 1871, directeur 1841
- 18 A. Röell, 1864 – 1940, directeur 1915
- 20 W.F. Röell, 1767 – 1835, directeur 1814
- 22 D. Ruhnkenius (ook: D. Ruhnken), 1723 – 1798, lid 1758
- 24 J.L.C. Schroeder van der Kolk, 1797 – 1862, lid 1830
- 26 P.F.B. von Siebold, 1796 – 1866, lid 1834
- 28 De collectie
- 35 Lijst van afkortingen

Johannes Henricus van der Palm (1763 – 1840)

17 juli 1763 Geboren te Rotterdam
8 september 1840 Overleden te Leiden
1799 lid

Van der Palms carrière stond geheel in het teken van de Franse tijd. Als vurig patriot verwelkomde hij de omwenteling van 1795, maar van het Franse gezag moest hij niets hebben. Dat leidde tot conflicten die hij merkwaardig-gerwijs alle overleefde.

In zijn geboorteplaats won hij al op jeugdige leeftijd een prijs voor zijn gedichten. Dat maakte indruk bij het Rotterdamse stadsbestuur, dat hem een beurs beschikbaar stelde voor een studie theologie te Leiden. Het waren vooral de colleges Oosterse talen en culturen van Hendrik Albert Schultens die hem boeiden. In 1784 werd Van der Palm als predikant bevestigd te St. Maartensdijk. Toen echter in 1787 de Pruisen ons land binnenvielen, vluchtte hij halsoverkop weg uit St. Maartensdijk naar Zeeland, na 's morgens nog te hebben gepreekt. In 1795, toen de Fransen ons land bezetten, werd hem door de Zeeuwen gevraagd zitting te nemen in een Voorlopig Bewind om zo mogelijk een Frans bewind in Zeeland voor te zijn. Al na een jaar echter werd hij tot opvolger van Schultens te Leiden benoemd. Daar bleef hij maar kort werkzaam want weldra werd hij Agent van Nationale Opvoeding in het achtkoppige uitvoerend bewind van de Bataafse Republiek, een functie die te vergelijken is met die van minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen nu. In 1806 keerde hij naar Leiden terug. Hij moest wel even slikken want zijn leeropdracht van Oosterse talen en culturen was overgegaan op S.F.J. Rau. Voorlopig moest hij zich tevreden stellen met dichtkunst en wel-sprekendheid. Maar toen Rau in 1807 overleed kreeg hij zijn oorspronkelijke leeropdracht terug. Met koning Lodewijk Napoleon had Van der Palm een slechte verhouding, hij mocht de koning niet. Voor alle Koninklijke verzoeken bedankte hij. Ook Napoleon weigerde hij eer te bewijzen. Toen hij in 1813 rector magnificus was leidde dat tot een rel. Van der Palm kreeg een berisping.

Als theoloog is Van der Palm vooral bekend door zijn nieuwe Bijbelver-taling. In 1830 werd de 'Van der Palm Bijbel' voltooid.

Bijgaand portret is naar een gravure van Philippus Velijn, die een door Hodges geschilderd portret als uitgangspunt nam.

[Van der Aa 15, p. 58 – 68], [Wikipedia], [M. Siegenbeek, Geschiedenis van de Leidsche Hoogeschool, deel I, Luchtmans, Leiden 1829]

Cornelis Ploos van Amstel (1726 – 1798)

4 januari 1726 Geboren te Weesp
20 december 1798 Overleden te Amsterdam
1768 lid

Ploos van Amstel, een belangrijk Amsterdams kunstverzamelaar van vooral tekeningen en prenten, gaf ook zelfgemaakte prenten uit, waarvoor hij een kleurendruktechniek gebruikte die veel betere resultaten gaf dan de toen bekende. Daarmee baarde hij opzien, maar men geloofde aanvankelijk niet dat die techniek echt nieuw was. Deed hij niet aan inkleuring? De zaak liep hoog op en Ploos van Amstel besloot een onpartijdige commissie te vragen om de waarheid vast te stellen. Hij wendde zich daartoe tot de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen, waarvan hij zelf onlangs lid was geworden. En op 8 oktober 1768 kwamen de directeuren C.A. van Sypesteyn en J. Huygens, de secretaris C.H. van der Aa en de Amsterdamse burgemeesters J. Clifford en W. Huygens bijeen om bij Ploos van Amstel thuis de techniek te verifiëren. De uitkomst van het onderzoek werd vastgelegd in de vorm van een getuigschrift, dat eindigt met de constatering dat 'het geen hy ons aangaande gemelde zijner Kunst bericht heeft, ten volle gebleken is'. Als dank voor bewezen diensten ontving de Hollandsche Maatschappij een aantal prenten van Ploos van Amstel, die echter in de loop der tijd verloren zijn gegaan.

Aanvankelijk was Ploos van Amstel houthandelaar en makelaar in schepen en scheepsaandelen van beroep. Daarmee verdiende hij zo veel geld, dat hij de vele kusterschatten kon aankopen. Daaronder waren ongeveer vijftig tekeningen en een paar olieverfschilderijen van Rembrandt en een aantal tekeningen van Leonardo da Vinci. Ook bezat hij een grote collectie werken van Albrecht Dürer en Hans Holbein. Al deze werken zijn na Ploos van Amstels overlijden geveild.

Naast kunstverzamelaar en tekenaar was Ploos van Amstel ook medeoprichter en directeur van de Amsterdamsche Tekenschool, de latere Academie van Beeldende Kunsten.

Hij was getrouwd met de dochter van de beeldend kunstenaar Cornelis Troost, de schilder van het bekende portret van Herman Boerhaave.

De maker van het portret van Ploos van Amstel dat hier is afgedrukt, is ons niet bekend.

[Van der Aa 15, p. 364 – 365], [Wikipedia], [Bierens de Haan]

Laurens Praalder (1711 – 1793)

6 september 1711 Geboren te Schagen

18 april 1793 Overleden te Utrecht

1755 lid

Praalder was lector aan de Fundatie van Renswoude te Utrecht, een internaat voor begaafde weesjongens. Toen zijn leerlingen hem eens vroegen welke godsdienst hij beleed, antwoordde hij 'geen'. Dat kwam hem op een reprimande te staan van het bestuur en hem werd opgedragen over godsdienstzaken in het vervolg te zwijgen.

Praalder was ook een der oprichters en eerste president van het Provinciaal Utrechts Genootschap van Kunsten en Wetenschappen. Toen aan de Staten van Utrecht werd gevraagd om het genootschap te erkennen, ontstond er een conflict over de statuten. Daarin was bepaald dat theologie als onderwerp van studie was uitgesloten. Dat het een met het ander te maken heeft is aannemelijk. Overigens werd deze onhoudbare bepaling na enige jaren uit de statuten verwijderd.

De Fundatie van Renswoude is in 1754 opgericht. Toen namelijk overleed Maria Duyst van Voorhout, vrijvrouw van Renswoude. In haar testament bepaalde zij dat haar geld moest worden aangewend voor onderwijs aan schrandere wezen. Er kwamen drie instellingen van de grond, een in Utrecht, een in Delft en een in Den Haag. Daar werd les gegeven in onder andere waterbouwkunde, scheepsbouwkunde en wiskunde. Tegenwoordig is de Fundatie van Renswoude geen onderwijsinstelling meer, maar verschaft zij studiebeurzen en renteloze leningen aan talentvolle jongeren.

Het Provinciaal Utrechts Genootschap van Kunsten en Wetenschappen had (en heeft) als doel het bevorderen van de beoefening van kunsten en wetenschappen. Evenals bij andere geleerde genootschappen gebeurde dat aanvankelijk vooral door het uitschrijven van prijsvragen. Tegenwoordig bestaan de activiteiten uit het toekennen van prijzen, het subsidiëren van bijzondere leerstoelen en sponsoring van culturele projecten.

Praalder was behalve lid van de Hollandsche Maatschappij ook lid van het Wiskundig Genootschap. Als wiskundige stelde hij echter niet veel voor, wel was hij een goed docent.

Het bijgaande portret is een litho naar een ets van Peter Hendrik Jonxis (1772 – 1843).

[Wikipedia], [D.M. van Haften, Het Wiskundig Genootschap, P. Noordhoff, Groningen 1922]

Caspar Georg Carl Reinwardt (1773 – 1854)

3 juni 1773 Geboren te Lüttringhausen, Duitsland

6 maart 1854 Overleden te Leiden

1805 lid

Als hoogleraar botanie en directeur van de Hortus Botanicus te Leiden, had Reinwardt een werkzaam leven. Hij wordt omschreven als een zachtmoedig, maar niet al te doortastend man. Een groot deel van zijn leven bracht hij door in Nederlands Oost-Indië. Daar stichtte hij 's Lands Plantentuin te Buitenzorg, een destijds vermaarde instelling. Reinwardt was actief lid van de Hollandse Maatschappij en van Teylers Tweede Genootschap. Talrijke prijsvragen ontwierp hij op zijn gebied.

Geboren in Pruisen, kwam hij in 1787 naar Amsterdam, waar zijn oudste broer in een apotheek werkzaam was. Al spoedig kwam hij in aanraking met hoogleraren van het Athenaeum Illustre en in het bijzonder met de botanicus G. Vrolik. Zijn liefde voor de plantkunde werd erdoor aangewakkerd, maar hij koos ervoor om geneeskunde te gaan studeren. Juist toen hij op het punt stond om in Göttingen zijn studie te gaan voortzetten, kwam zijn benoeming af van hoogleraar chemie, natuurlijke historie en botanie te Harderwijk, een positie die hij te danken had aan de invloed van G. Vrolik. Reinwardt was echter nog niet gepromoveerd. Maar daar wisten ze in Harderwijk wel een oplossing voor. Voordat hij in 1800 zijn leeropdracht plechtig aanvaardde, schonk de Harderwijker Senaat hem het doctoraat in de geneeskunde en de natuurlijke wijsbegeerte honoris causa. Zeven jaar heeft hij in Harderwijk gewerkt. Later noemde hij deze zeven jaren de mooiste uit zijn leven. In 1806 zocht koning Lodewijk Napoleon hem aan als directeur van een op te richten Koninklijke planten- en dierentuin en een natuurhistorisch museum. Die opdracht aanvaardde Reinwardt met tegenzin. Na de Franse overheersing vertrok hij met een regeringsdelegatie naar Batavia. Toen de grote S.J. Brugmans in 1819 te Leiden overleed, werd Reinwardt gevraagd als hoogleraar botanie, natuurlijke historie en scheikunde, en tevens als directeur van de Hortus Botanicus. Maar eerst wilde hij in Nederlands-Indië nog enige zaken afmaken. In 1823 begon hij in Leiden en in 1845 ging hij met emeritaat.

Het bijgaande portret is een litho van Johannes Christiaan d'Armand Gerkens.

[NNBW IV, K. 1135, 1136] [Wikipedia], [Jaarboek van de Maatschappij van de Nederlandse Letterkunde 1854]

Pieter de Riemer (1769 – 1831)

22 oktober 1769 Geboren te 's-Gravenhage

28 april 1831 Overleden te 's-Gravenhage

1817 lid

Al vroeg had Pieter de Riemer belangstelling voor de geneeskunde en in het bijzonder voor de anatomie. Van 1792 tot 1795 studeerde hij onder de hoogleeraar Jan Bleuland aan de universiteiten van Harderwijk en Utrecht. Tijdens die studie assisteerde hij Bleuland bij het maken van anatomische preparaten, zijn grote hobby. In 1796 vertrok hij naar Duisburg om zijn studie te voltooien. Hierna vestigde hij zich als arts te 's-Gravenhage. Naast zijn praktijk gaf hij daar cursussen anatomie en chirurgie aan jonge lieden. In 1804 kreeg dat een officieel tintje door zijn benoeming tot stadslector in de anatomie en chirurgie. Een jaar later werd hier de verloskunde aan toegevoegd. In 1810 volgde de eervolle benoeming tot stadsheermeester van 's-Gravenhage en twee jaar later werd zijn lectoraat omgezet in een hoogleraarschap. Het jaar daarop werd hij directeur-generaal van de militaire geneeskunde en in 1814 lijfarts (consulentchirurgijn) van koning Willem I. In 1819 werd hij president van de plaatselijke geneeskundige commissie en tevens gemeenteraadslid.

Riemer bezat een fraaie collectie anatomische preparaten die hij gebruikte bij zijn onderwijs. Van die preparaten heeft hij beschrijvingen en afbeeldingen gemaakt die in atlasformaat zijn uitgegeven. De verzameling, die uit wel negenhonderd stuks bestond, werd nog tijdens zijn leven door koning Willem I aangekocht. Later, in 1831, is deze verzameling geschonken aan de Rijksuniversiteit Groningen. Zij is te zien in het Groningse Universiteitsmuseum tezamen met de privécollecties van anatomische en fysiologische preparaten van de grote Petrus Camper en zijn zoon A.G. Camper.

Bijgaand portret is een litho van Johannes Hari Jr. (1772 – 1849).

[Wikipedia], [NNBW II, K. 1208, 1209]

Willem Nicolaas de Rieu (1829 – 1896)

23 oktober 1829 Geboren te Leiden
21 december 1896 Overleden te Leiden
1887 lid

Het meest bekend is Willem Hendrik de Rieu (ook: du Rieu, en Durieu) als bibliothecaris van de Leidse Universiteitsbibliotheek. Er zijn weinig afbeeldingen van hem bekend. Dat de Hollandsche Maatschappij een portret van hem heeft, is heel bijzonder.

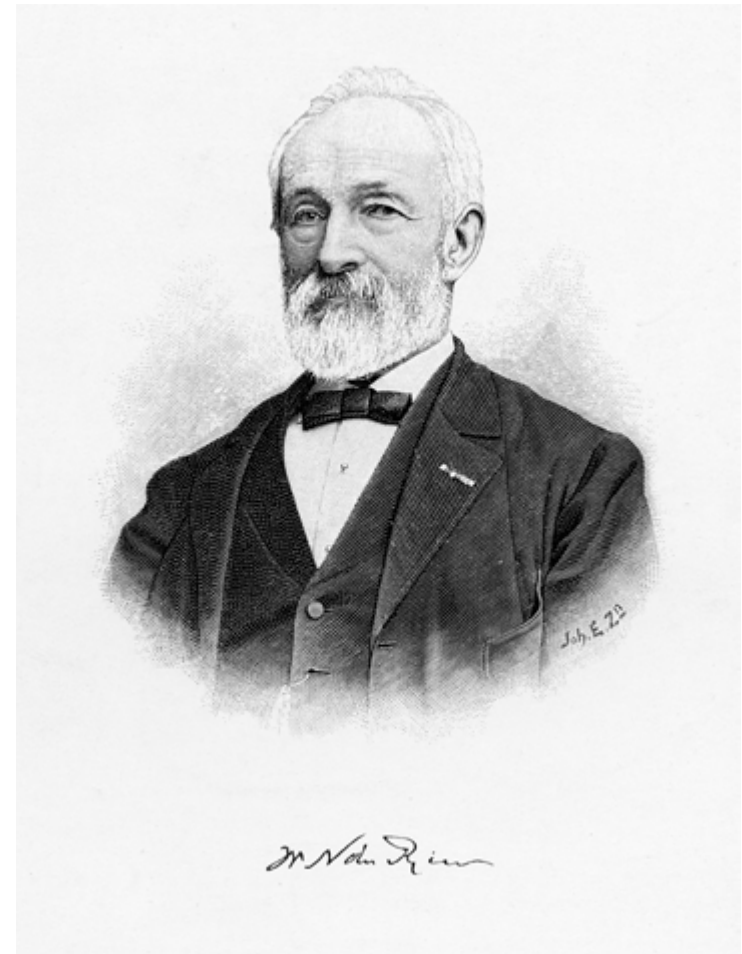
Na acht jaar studie in de letterkunde en de oudheidkunde promoveerde De Rieu te Leiden en vertrok daarna een aantal jaren naar het buitenland. Hij bezocht bibliotheken en musea in Frankrijk en Italië. In 1860 werd hij lid van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde en in het jaar daarop al tot secretaris benoemd, een functie die hij tien jaar heeft vervuld. In 1862 werd hem door bibliothecaris Pluygers gevraagd een nieuwe versie van de catalogus van de Leidse Universiteitsbibliotheek samen te stellen. Dat deed hij zo goed dat Pluygers hem in 1864 tot amanuensis en in 1866 tot conservator van oude handschriften aanstelde. De verhouding tussen Pluygers en De Rieu was niet altijd optimaal. Een aantal keren heeft De Rieu op het punt gestaan ontslag te nemen, maar de liefde voor Leiden en haar Universiteitsbibliotheek was zo groot dat hij er steeds weer van afzag. Ook lonkte natuurlijk de functie van bibliothecaris als opvolger van de ziekelijke Pluygers. In 1879 was het zover, Pluygers trad af om gezondheidsredenen en De Rieu mocht hem opvolgen. In die nieuwe functie had hij het regelmatig aan de stok met de hoogleraren en vooral met die uit de bètafaculteit. Hun wensen voor de aanschaf van nieuwe boeken willigde hij meestal niet in, hij vond dat zij ruim genoeg bij kas zaten om hun eigen boontjes te kunnen doppen.

De Rieu heeft veel gepubliceerd. Onder de publicaties treffen we ook aan het *Album Studiosorum Academiae Lugduno-Batavae 1575 – 1875*. Hieruit blijkt dat de Leidse Universiteit in haar begintijd maar een tiental studenten had!

Bij de Hollandsche Maatschappij heeft De Rieu een werkzaam aandeel gehad in de uitgave van de *Verzamelde Werken van Christiaan Huygens*.

Van bijgaand portret is de maker ons niet bekend.

[NNBW IV, K. 1154, 1155], [Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde 1897], [Bierens de Haan]

Jan Jacob Rochussen (1797 - 1871)

23 oktober 1797 Geboren te Etten (het huidige Etten-Leur)

21 januari 1871 Overleden te 's-Gravenhage

1831 directeur

Rochussen was een vertrouweling van de koningen Willem II en Willem III. Als minister in een aantal kabinetten heeft hij in een aantal voor de koningen bijzonder gevoelige kwesties een crisis weten te voorkomen. Hij is er rijkelijk voor geridderd.

Een van de eerste grote opdrachten die Rochussen kreeg was het opruimen van de financiële puinhoop die was ontstaan door de ongelimiteerde uitgaven in de strijd tegen de Belgische onafhankelijkheid. Koning Willem II benoemde hem daartoe tot minister van Financiën. Een deel van de oplossing dacht Rochussen te vinden in het verlagen van de rente op de bestaande staatsschuld met één procent. Daarmee moesten de schuldeisers natuurlijk wel instemmen. Het voorstel haalde het niet in het Parlement. Rochussen nam ontslag maar vrijwel meteen werd hem gevraagd zich in te zetten om de betrekkingen met België te normaliseren. Dat gelukte hem wonderwel en hij werd de eerste Nederlandse gezant te Brussel. In 1845 werd Rochussen door koning Willem II benoemd tot Gouverneur-generaal van Nederlands-Indië. Die post heeft hij vijf jaar bezet. Hij voerde een beleid van repressie en uitbuiting en leidde verscheidende strafexpedities. Vreemd komt het dan over dat hij zich later inspande de slavernij in de koloniën af te schaffen. Terug in Nederland vroeg koning Willem III hem een zakenkabinet te formeren. Dat viel al snel toen een wet, die regelde dat de spoorwegen voortaan een staatsbedrijf zouden zijn, werd afgestemd. Floris Adriaan van Hall werd gevraagd een nieuw kabinet te formeren. Daarin fungeerde Rochussen als minister van koloniën en moest in de Tweede Kamer een heel vervelende zaak over gesjoemel met suikercontracten verdedigen, een zaak waarvoor koning Willem III zijn nek had uitgestoken. Rochussen werd tot aftreden gedwongen, maar hij weigerde dat. Het was echter een kort uitstel. Toen het jaar daarop zijn begroting van koloniën werd afgestemd, nam hij ontslag. In de hele affaire gelukte het hem de dubieuze rol van de koning buiten de discussie te houden.

Het afgebeelde portret is een litho uit 1845, waarschijnlijk van J.W. Kaiser, naar een schilderij van Nicolaas Pieneman.

[Wikipedia], [Van der Aa 16, p. 387 – 391], [NNBW II, K. 1217 – 1224]

Antonie Röell (1864–1940)

21 augustus 1864 Geboren te 's-Gravenhage

29 november 1940 Overleden te Haarlem

1915 directeur

'Burgemeester van Amsterdam, commissaris van de Koningin in Noord-Holland, beroepsbestuurder, hield niet van politiek, maar wel van decorum en grandeur, gevat tafelredenaar, niet groot van postuur, enigszins gezet', zie hier een kenschets van een man die ook 25 jaar voorzitter was van onze Maatschappij. Als men zijn door Jan Sluyters geschilderde portret in de bestuurskamer van de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen bekijkt, kan men met deze kenschets wel instemmen.

Jhr. Antonie Röell (sinds 1937 baron), studeerde rechten te Leiden. Na een loopbaan bij de provinciale griffies te Arnhem en te Zwolle, werd hij in 1898 benoemd tot burgemeester van Leeuwarden en in 1904 tot burgemeester van Arnhem. In beide plaatsen werd hij zeer gewaardeerd. In 1910 volgde de benoeming tot burgemeester van Amsterdam, als opvolger van W.F. van Leeuwen. Tijdens zijn ambtsperiode werden veel woningen gebouwd. Ook werden de eerste verkeersagenten aangesteld. Slechts vijf jaar duurde het verblijf, want Röell werd tot commissaris der Koningin in de provincie Noord-Holland benoemd, wederom als opvolger van Van Leeuwen. Dat was in 1915, ook het jaar waarin Röell tot voorzitter van onze Maatschappij werd gekozen. Hij viel ook daar op door zijn grote kennis van zaken en de tact waarmee hij met mensen omging, en natuurlijk als tafelredenaar bij de jaarlijkse aspergemaaltijd. Vijfentwintig jaar is hij voorzitter geweest, langer dan alle voorzitters voor hem. Bij de provincie ging Röell voortvarend te werk. Van politieke benoemingen moest hij niets hebben. Voor elke functie moest de best gekwalificeerde persoon worden benoemd, onafhankelijk van de politieke kleur. Onder Röells leiding werden het Provinciaal Elektriciteitsbedrijf en het Provinciaal Waterleidingbedrijf opgericht. Ook was hij betrokken bij de bouw van de Afsluitdijk en de droogmaking van de Wieringermeerpolder. Van zijn nevenfuncties noemen we nog zijn voorzitterschap van het bestuur van de NV 'Het Concertgebouw'. Toen in 1940 de Tweede Wereldoorlog uitbrak, verzette hij zich fel tegen allerlei maatregelen van de bezetter. Helaas overleed hij in 1940 vrij plotseling.

Bijgaand portret is een foto, waarvan we de afkomst niet hebben kunnen vaststellen.

[BWN 1], [Bierens de Haan]

Willem Frederik Röell (1767 – 1835)

25 oktober 1767 Geboren te Amsterdam

3 januari 1835 Overleden te Amsterdam

1814 directeur

Staatsman Willem Frederik Röell was een bestuurlijk zwaargewicht. Hij toonde zich een ondogmatisch man, iemand die zich vrij moeiteloos schikte in veranderende politieke verhoudingen. En meerdere malen wist hij op bekwame wijze en met een beminlijk karakter geschillen te overbruggen.

Na een studie wijsbegeerte en rechten te Leiden, vervulde hij weldra belangrijke bestuurlijke functies in zijn geboortestad. In 1795 moest hij die echter opgeven vanwege zijn lidmaatschap van de Oranjepartij en werd ambteloos burger. Aanvankelijk wilde hij niets weten van het nieuwe gezag, maar later veranderde dat. In 1804 werd hij secretaris van het Departementaal Bestuur van Holland en droeg hij bij aan de plannen om het enorme tekort op de staatsfinanciën terug te dringen. Onder het bewind van Rutger Jan Schimmelpenninck behield hij die functie. Zeer geschokt was hij toen Schimmelpenninck het veld moest ruimen voor koning Lodewijk Napoleon. Toch keerde hij zich niet van de nieuwe situatie af. Koning Lodewijk Napoleon was onder de indruk van Röells bestuurlijk talent en gaf hem de hoge functie van algemeen secretaris van Staat. In die functie mocht hij de koning vervangen bij diens afwezigheid en was dan gemachtigd zelfstandig besluiten te nemen. Allengs zag Lodewijk Napoleon echter in dat Röell zo wel erg machtig werd en promoveerde hem weg tot minister van Buitenlandse Zaken. In die hoedanigheid was hij aanwezig bij de besprekingen in Parijs met Napoleon om het bewind van Lodewijk Napoleon te redden. Toen dat niet lukte, kwam er verwijdering tussen hem en de koning. Toch is Röell met de koning blijven corresponderen. Onder koning Willem I diende hij in de grondwetcommissie. Toen Röell door koning Willem I gevraagd werd de vereniging van de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden in goede banen te leiden, kwam hij in gewetensnood. Hij vond dat het samengaan op historische gronden tot mislukken gedoemd was en nam ontslag.

Zijn portret is gegraveerd door H.W. Couwenberg en in steendruk gebracht door W.C. Chimaer van Oudendorp.

[NNBW IX, K. 871 – 874], [BWN: 1780 – 1839]

David Ruhnkenius (Ruhnken) (1723–1798)

2 januari 1723 Geboren te Bedlin, bij Stolp, Pommeren

14 mmei 1798 Overleden te Leiden

1758 lid

De classicus en filoloog David Ruhnken past in de Leidse traditie van de beroemde hoogleraren Scaliger en Hemsterhuis, de leermeester van Ruhnken.

Ruhnken werd geboren in een plaatsje nabij Slupsk in het huidige Polen, toen onder Duits gezag. Hoewel zijn ouders graag hadden gezien dat hij predikant zou worden, koos hij voor de studie van de oude talen. De bekende Duitse filoloog en classicus Ernesti raadde Ruhnken aan daartoe naar Leiden te gaan en onder Teberius Hemsterhuis Grieks te gaan studeren. Samen met Lodewijk Caspar Valckenaer behoorde hij tot de lievelingsleerlingen van Hemsterhuis. Na het afstuderen was er voor Ruhnken nauwelijks emplot. Daarom ging hij ook nog maar rechten studeren, om zo zijn kansen op de arbeidsmarkt te vergroten. Zijn liefde lag echter bij de filologie. Intussen kreeg hij van Hemsterhuis allerlei baantjes toegeschoven opdat hij in zijn onderhoud kon voorzien. In 1757 kwam er uitkomst, Hemsterhuis kreeg gedaan dat Ruhnken als lector in het Grieks werd aangesteld om hem te ondersteunen. In 1761 werd Ruhnken hoogleraar als opvolger van Oudendorp, die was overleden. Zijn leeropdracht luidde geschiedenis en welsprekendheid. In de praktijk kwam dat neer op Latijnse literatuur en Romeinse geschiedenis en oudheden. Zijn oratie was getiteld 'De luie geleerde', een geestig betoog dat tot allerlei speculaties leidde over de vraag wie Ruhnken daarbij op het oog had. Als aftredend rector magnificus hield hij op 8 februari 1768 een beroemde lofredde op Hemsterhuis. In zijn latere leven was Ruhnken ook nog bibliothecaris van de Leidse Universiteitsbibliotheek, als opvolger van Gronovius. Helaas waren te weinig financiële middelen beschikbaar voor de Bibliotheek om in die functie iets te kunnen betekenen.

Bijgaand portret is een gravure van P.H. Jonxis uit 1792, naar een schilderij van Louis Moritz.

[Wikipedia], [NNBW V, K. 851–854]

Jacob Lodewijk Coenraad Schroeder van der Kolk (1797 – 1862)

14 maart 1797 Geboren te Leeuwarden

2 mei 1862 Overleden te Utrecht

1830 lid

Schroeder van der Kolk studeerde in Groningen geneeskunde, maar volgde ook ijverig colleges in de natuurwetenschappen. In 1820 promoveerde hij daar bij de hoogleraar G. Bakker, voormalig stadslector van Haarlem, in de geneeskunde en op dezelfde dag ook in de verloskunde. Aanvankelijk was hij arts te Hoorn, maar al vrij snel werd hij, op voorspraak van zijn promotor, benoemd tot inwonend geneesheer in het Buitengasthuis te Amsterdam. In 1827 maakte hij de overstap naar Utrecht als hoogleraar anatomie en fysiologie.

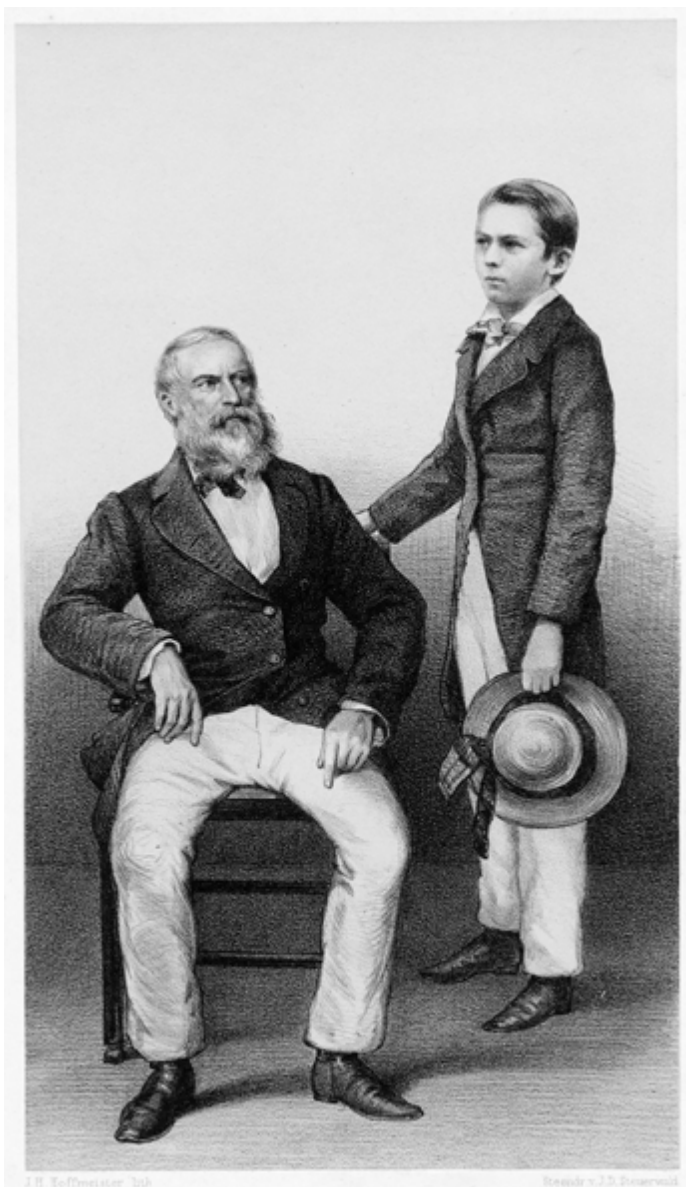
In Nederland is Schroeder van der Kolk vooral bekend geworden door zijn inspanningen voor de behandeling van krankzinnigen en de studie van de psychiatrie. Hij schoeide de behandeling op geheel nieuwe leest. Als regent van het Willem Arntz Huis in Utrecht overtuigde hij zijn medebestuurders dat een nauwkeurige studie van de werking van het centrale zenuwstelsel nodig was voor een succesvolle behandeling van krankzinnigen, en dat daarvoor de inrichting van het Willem Arntz Huis grondig moest worden aangepast. Een kostbare operatie, waarvoor helaas de financiële middelen ontbraken. Dat de aanpassing toch zijn beslag kreeg is aan een toevallige samenloop van omstandigheden te danken. In 1831 werd aan Schroeder van der Kolk namelijk een positie als hoogleraar aan de Amsterdamse Universiteit aangeboden. De Utrechtse Universiteit en het gemeentebestuur van Utrecht deden alles om hem voor Utrecht te behouden. Dat lukte tegen een prijs van tienduizend gulden, waarmee de verbouwing kon worden uitgevoerd.

De nieuwe ontwikkelingen in de krankzinnigenzorg in Utrecht drongen intussen ook door bij de landelijke regering. Schroeder van der Kolk werd aangezocht om te adviseren bij het ontwerp van een krankzinnigenwet, die in 1841 inderdaad door het Parlement is aangenomen.

Bijgaand portret is een litho van P.W. van de Weyer naar een schilderij van J.H. Neuman.

[Wikipedia], [Joost Vijsselaar en Timo Bolt, J.L.C. Schroeder van der Kolk en het ontstaan van de psychiatrie in Nederland, Uitgeverij Boom 2012], [Van der Aa 17-1, p. 514, 515], [NNBW II, K. 700 – 705]

Philipp Franz Balthasar von Siebold (1796 – 1866)

17 februari 1796 Geboren te Würzburg, Duitsland

15 oktober 1866 Overleden te München, Duitsland

1834 lid

Von Siebold, bekend van zijn onderzoek naar de Japanse flora en fauna, bracht ook de kennis van de Japanse cultuur dichterbij, in een tijd waarin Japan voor de meesten van ons een gesloten boek was. Veel van oorsprong Japanse planten zoals de hortensia en de azalea bracht hij naar Nederland en zijn nu wijdverbreid.

Na zijn studie medicijnen vestigde Von Siebold zich als arts, maar dat beviel hem slecht. Hij wilde op avontuur, kennis maken met de flora en fauna van uitheemse culturen. Via een vriend van de familie werd hij als chirurgijn-majoor gestationeerd in het Nederlands-Indische leger. Op 23 september 1822 kwam zijn droom uit, hij kon mee naar Java. Daar deed zich al snel de mogelijkheid voor naar Japan te gaan om als dokter te fungeren voor de daar aanwezige handelsdelegatie op Deshima. Nederland was toen nog het enige Europese land dat handel mocht drijven met Japan. Op Deshima gaf Von Siebold les aan Japanse artsen in de westerse geneeskunst. Door de grote bekendheid die hij daardoor verwierf, mocht hij ook buiten Deshima zijn kennis tentoonspreiden. Dat leverde hem ook de mogelijkheid op om allerlei planten en objecten te verzamelen. Daarmee liep hij wel een risico, want het was buitenlanders verboden objecten van religieuze, politieke en etnografische aard te exporteren. Het liep inderdaad uit op een fiasco, en Von Siebold werd levenslang verbannen uit Japan. Hij keerde naar Nederland terug en vestigde zich in Leiden aan het Rapenburg. Intussen veranderde de situatie in Japan, ook andere landen mochten handel drijven met Japan. Dat was nadelig voor Nederland. Wellicht kon Von Siebold helpen? De Nederlandse regering kreeg gedaan dat zijn verbanning werd opgeheven en als vertegenwoordiger van de Nederlandse Handelsmaatschappij keerde Von Siebold terug naar Japan, en nam zijn zoon Alexander mee. Daar aangekomen kon hij het niet laten zich met allerlei politiek gevoelige zaken bezig te houden en wekte daarmee de woede op van de Nederlandse regering. Hij werd teruggestuurd naar Nederland, voelde zich miskend en vertrok naar zijn geboorteland. In 1866 is hij te München overleden.

Het portret dat hier is afgebeeld is een litho van J.H. Hoffmeister.

[NNBW V, K.730 – 735], [Wikipedia], [Leids Jaarboekje 1920]

De portretten van de volgende personen zijn nu te zien in het Hodshon Huis. Van de personen wier naam is voorzien van een * is tevens een biografische schets beschikbaar.

C.C.H. van der Aa *,
1718 – 1793, lid 1752

Luthers predikant te Haarlem, eerste secretaris van de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen.

J. Adams *,
1735 – 1826, buitenlands lid 1805
Tweede president van de Verenigde Staten.

H. Aeneae,
1743 – 1810, lid 1781
Lector in de fysica aan Felix Meritis, vergezeld van Swinden naar Parijs om in internationaal verband te spreken over de invoering van het metriek stelsel.

J.N.S. Allamand *,
1713 – 1787, lid 1753
Hoogleraar wiskunde te Leiden.

R.H. Arntzenius *,
1777 – 1823, lid 1808
Fiscaal jurist te Haarlem, actief lid van de vereniging Democriet.

G. Bakker *,
1771 – 1828, lid 1806
Stadslector te Haarlem, lector vergelijkende anatomie vanwege Teylers Stichting, later hoogleraar in dat vak te Groningen.

E.H. von Baumhauer *,
1820 – 1885, lid 1853
Hoogleraar scheikunde te Amsterdam, vierde secretaris van de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen.

J.M. van Bemmelen,
1830 – 1911, lid 1872
Bekend Leids hoogleraar scheikunde.

J.A. Bennet *,
1758 – 1828, lid 1798
Eerste Leidse hoogleraar in de landhuishoudkunde (land-, tuin-, en bosbouw). Kampioen prijswedstrijden oplossen.

W. Bentinck *,
1704 – 1774, directeur 1753
Bewerkte herstel stadhouderschap na het stadhoudersloze tijdperk door aanstelling van Willem IV als erfstadhouder. Had een groot aandeel in de benoeming van Willem V tot protector van de Hollandsche Maatschappij. Curator van de Leidse Universiteit.

D. Bierens de Haan *,
1822 – 1895, lid 1860
Hoogleraar wiskunde te Leiden. Eerste voorzitter van de commissie die de uitgave van de verzamelde werken van Christiaan Huygens verzorgde.

J. Blanken Jzn *,
1755 – 1838, lid 1808
Inspecteur-generaal van Rijkswaterstaat, had leiding bij aanleg van het Noordhollandsch Kanaal. Een der Lekbruggen bij Vianen draagt zijn naam.

P. Bleeker,
1819 – 1878, buitenlands lid 1853
Officier van gezondheid van het Nederlands-Indisch leger. Beroemd ichtyoloog.

P. van Bleiswijk,
1724 – 1790, directeur 1773
Raadspensionaris van Holland, curator van de Leidse Universiteit.

A.H. van der Boon Mesch,
1804 – 1874, lid 1832
Hoogleraar toegepaste scheikunde te Leiden, bouwde nieuw chemisch laboratorium.

J. de Bosch *,
1740 – 1811, lid 1776
Een der wegbereiders van de KNAW. Curator van de Leidse Universiteit.

J. Bosscha *,
1831 – 1911, lid 1863
Hoogleraar natuurkunde aan de Polytechnische School te Delft, later directeur van deze School. Vijfde secretaris van de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen van 1885 tot 1909. Portret en jeugdportret.

S.J. Brugmans *,
1763 – 1819, lid 1788
Duizendpoot. Hoogleraar botanie en geneeskunde te Leiden. Lijfarts van Lodewijk Napoleon. Stond aan de wieg van de militaire geneeskunde.

P. Burman Jr *,
1713 – 1778, lid 1752
Hoogleraar welsprekendheid en geschiedenis aan het Athenaeum Illustre te Amsterdam. Een geweldige redenaar. Uit respect voor zijn oom, die dezelfde namen droeg, noemde hij zich Petrus Burmannus Secundus.

A.G. Camper,
1759 – 1820, lid 1801
Fries Tweede Kamerlid, derde zoon van Petrus Camper, die volgt.

P. Camper *,
1722 – 1789, lid 1760
Hoogleraar geneeskunde te Groningen, later in de politiek, lid van de Raad van State. Won zoveel prijswedstrijden dat men hem verzocht niet meer mee te dingen.

G.A.G.P. baron van de Capellen,
1778 – 1848, directeur 1814
Gouverneur-generaal van Nederlands-Indië.

C. Chais *,
1701 – 1785, lid 1753
Waal predikant te Den Haag. Heeft de godsdienstige vooroordelen tegen inenting bij kinderziekten bestreden.

G.S. Chaupefié,
1773 – 1839, lid 1811
Predikant van de Waalse gemeente te Delft en later te Den Haag, eredoctor in de letteren van de Groningse Universiteit.

J. Clarisse,
1770 – 1846, lid 1806
Hoogleraar theologie te Harderwijk, na sluiting van deze instelling door Napoleon hoogleraar te Leiden.

F.W. Conrad,
1800 – 1870, lid 1843
Hoofdinspecteur Rijkswaterstaat, een der oprichters van KIVI, het Koninklijk Instituut voor Ingenieurs.

P.J.H. Cuijpers *,
1827 – 1921, lid 1903
Architect van het Rijksmuseum en het Centraal Station te Amsterdam.

W.K. baron van Dedem,
1839 – 1895, directeur 1883
Burgemeester van Hoorn, Minister van Koloniën. Deed veel voor de infrastructuur van Indonesië (o.a. aanleg spoorwegen).

F.C. Donders,
1818 – 1889, lid 1855
Beroemd Utrechts hoogleraar oogheelkunde.

A.F.J.A. van der Duijn van Maasdam,
1771 – 1848, directeur 1814
Lid van het Driemanschap van het Voorlopig Bewind in 1813.

C.P. van Eeghen,
1880 – 1968, directeur 1928
Bekend kunstverzamelaar (vooral prenten) te Amsterdam.

J. Enschedé *,
1785 – 1866, lid 1816
Drijvende kracht achter de Oprechte Haarlemsche Courant, nu opgenomen in het Haarlems Dagblad.

C.T. Elout,
1767 – 1841, directeur 1806
Staatsman, minister onder koning Willem I, maakte in 1814 en 1815 deel uit van de Grondwetscommissie. Vooral echter bekend als Commissaris-Generaal in Nederlands-Indië.

P.J. van Ewijck,
1786 – 1858, directeur 1826 (en 1840)
Hoge ambtenaar op het ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen onder Koning Willem I. Curator Universiteit Utrecht en Universiteit Leiden. Commissaris des Konings van Noord-Holland.

R. Feith *,
1753 – 1824, lid 1808
Korte tijd burgemeester van Zwolle, aldaar begraven. Was ook dichter, en schrijver van geestelijke liederen. *Uren, maanden, dagen, jaren, vliegen als een schaduw heen* is van hem. Won veel prijswedstrijden.

C. Fock,
1828 – 1910, directeur 1861
Burgemeester van Haarlem en

Amsterdam, minister van Binnenlandse Zaken onder Thorbecke. Extreem liberaal. Later nog Commissaris des Konings van Zuid-Holland.

A.P.N. Franchimont,
1844 – 1919, lid 1878
Pionier van de organische scheikunde in Nederland. Hoogleraar te Leiden, opvolger van Van der Boon Mesch.

N.C. de Frémery,
1770 – 1844, lid 1795
Hoogleraar scheikunde, farmacie, natuurlijke historie en forensische geneeskunde te Utrecht. Arts van het koningshuis.

P.J.J. de Frémery,
1797 – 1855, lid 1831
Hoogleraar scheikunde aan 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht.

M. van Geuns *,
1735 – 1817, lid 1770
Groot Utrechts hoogleraar geneeskunde, oprichter van het (nog steeds bestaande) Utrechtsch Geneeskundig Gezelschap Matthias van Geuns.

S.J. van Geuns *,
1767 – 1795, lid 1790
Een der jongste leden van de Hollandsche Maatschappij, zoon van de voorgaande. Hoogleraar in de geneeskunde, botanie, fysiologie en scheikunde te Utrecht. Is maar 27 jaar geworden.

J. de Gorter *,
1689 – 1762, buitenlands lid 1760
Bekend hoogleraar geneeskunde aan de universiteit van Harderwijk. Op late leeftijd naar Rusland vertrokken om lijfarts van Elizabeth, keizerin van Rusland, te worden. Behoort tot de 'parels' van Harderwijk.

H.D. Guyot *,

1753 – 1828, lid 1793

Predikant van de Waalse gemeente te Groningen. Richtte het eerste instituut voor doven- onderwijs op in Nederland.

G. ten Haaff,

1720 – 1791, lid 1760

Bekwaam chirurg te Rotterdam. Steensnyder te Delft.

Y. van Hamelsveld,

1753 – 1812, lid 1792

Predikant, later hoogleraar theologie te Utrecht. Ook politiek actief. Voorzitter van de Eerste Nationale Vergadering, bij de staatsgreep van 1798 gevangen gezet op Huis ten Bosch. Begraven te Durgerdam.

P. Harting *,

1812 – 1885, lid 1852

Bioloog en nog veel meer, een der iconen van de Universiteit Utrecht in de negentiende eeuw.

G.A. Hasselaar *,

1698 – 1766, directeur 1753

Burgemeester van Amsterdam, eigenaar van de hofstede Bosbeek bij Heemstede.

J. Heemskerk,

1818 – 1897, lid 1876

Minister van Binnenlandse Zaken in drie kabinetten. Gepromoveerd in zowel de letteren als de rechtsgeleerdheid.

P. van Hemert,

1756 – 1825, lid 1795

Hoogleraar aan het Remonstrants Seminarie te Amsterdam.

F. Hemsterhuis,

1721 – 1790, lid 1772

Filosoof, kunstenaar, kunstkenner en kunstverzamelaar. Had met zijn filosofie veel invloed in Duitsland, op o.a. Goethe en Schiller. Bevriend met Petrus Camper.

J. Heringa,

1765 – 1840, lid 1795

Hoogleraar theologie te Utrecht. Ontving veel erbewijzen.

G. Hesseling,

1755 – 1811, lid 1792

Hoogleraar aan het Doopsgezind Seminarie te Amsterdam.

P.W. van Heusde,

1778 – 1839, lid 1808

Hoogleraar geschiedenis, oudheidkunde, welsprekendheid en Griekse taal te Utrecht. Groot geleerde.

J. van der Hoeven *,

1802 – 1868, lid 1833

Hoogleraar Natuurlijke Historie te Leiden, opperdirecteur van het Museum van Natuurlijke Historie, de voorloper van Naturalis.

J.H. van 't Hoff *,

1852 – 1911, lid 1890

Winnaar eerste Nobelprijs voor chemie in 1901, hoogleraar fysische chemie te Amsterdam en Berlijn.

C.K. Hoffmann,

1841 – 1903, lid 1876

Hoogleraar dierkunde, anatomie, fysiologie en embryologie te Leiden, ontwerper van veel prijsvragen.

G.K. van Hogendorp *,

1762 – 1834, directeur 1805

Was samen met Van der Duijn van Maasdam en Van Limburg Stirum lid van het Voorlopig Bewind in 1813, na de val van Napoleon. Bewerkte dat Willem Frederik van Oranje Nassau terugkeerde uit Engeland als soeverein vorst.

E. Hollebeek *,

1719 – 1796, lid 1763

Hoogleraar theologie te Groningen en Leiden. Bekend van de 'Hollebeekse methode', een eenvoudige maar duidelijke manier van preken, die de gewone man aanspreekt.

J.G. Holtzhey *,

1729 – 1808, lid 1753

Medailleur en muntmeester. Ontwerper van de Prijsvraag medailles.

J. van den Honert *,

1693 – 1758, lid 1752

Hoogleraar theologie te Utrecht en Leiden. Men noemde hem de paus van Nederland.

A. von Humboldt *,

1769 – 1859, buitenlands lid 1820

Duits natuurvorser en ontdekkingsreiziger.

J. Ingenhousz *,

1730 – 1799, buitenlands lid 1791

Nederlands bioloog en arts, die werkte in Engeland en Oostenrijk. Bekend van de inenting tegen pokken en onderzoek naar fotosynthese.

J. van Iperen,

1726 – 1780, lid 1765

Predikant, o.a. te Veere. Werkte mee aan een nieuwe psalmberijming. Leefde in gebrekkige financiële omstandigheden. Zeer geleerd man, geen hoogleraar.

T. Jefferson *,

1743 – 1826, buitenlands lid 1805

Derde president van de Verenigde Staten.

J.C. de Jonge,

1793 – 1853, lid 1843

Rijksarchivaris, wethouder van Den Haag.

F. Kaiser *,

1807 – 1872, lid 1837

Groot Nederlands astronoom, hoogleraar te Leiden.

N.G. van Kampen *,

1776 – 1839, lid 1815

Hoogleraar Nederlandse letterkunde en vaderlandse geschiedenis te Amsterdam. Winnaar van zeker acht gouden medailles bij o.a. Teylers eerste en tweede genootschap en de Hollandsche Maatschappij. Begraven te Haarlem.

P.L. van de Kastele *,

1748 – 1810, directeur 1783

Tweede voorzitter van de Eerste Nationale Vergadering (het parlement) in 1796, na onze directeur Pieter Paulus.

J.M. Kemper *,

1776 – 1824, lid 1806

Hoogleraar rechtsgeleerdheid te Leiden, lid Tweede Kamer. Wit marmeren gedenkteken in de Leidse Pieterskerk.

J. Kinker,

1764 – 1845, lid 1818

Letterkundige en filosoof. Naar hem is de Kinkerstraat in Amsterdam genoemd (in 1881).

J.H. van Kinsbergen *,

1735 – 1819, directeur 1800

Zeeofficier in hart en nieren, diende o.a. in Russische krijgsveld. Kreeg talrijke hoge onderscheidingen, in Nederland en elders.

J. Konijnenburg,

1757 – 1831, lid 1815

Remonstrants predikant en hoogleraar aan het Remonstrants Seminarie te Amsterdam.

J. Koning *,

1770 – 1832, lid 1818

Boekhandelaar. Schreef een verhandeling over de boekdruk- kunst en verdedigde daarin dat Laurens Janszoon Coster de uitvinder is. De verhandeling werd met goud bekroond door de Hollandsche Maatschappij.

C.R.T. Kraijenhoff *,

1758 – 1840, lid 1791

Generaal, maar vooral bekend als cartograaf. Maakte tijdens de Bataafse Republiek een nieuwe landkaart van Nederland, steunend op de driehoeksmeting van Snellius.

J. Kraus,

1861 – 1951, lid 1902

Eerste eredoctoor van de TU Delft. Minister van Waterstaat.

Hoogleraar, later rector magnificus en president-curator van de TU Delft.

A. Kuenen,

1828 – 1891, lid 1879

Leids hoogleraar theologie (Oude Testament). Portret en jeugdportret.

D.J. van Lennep *,

1774 – 1853, lid 1802

Hoogleraar Latijn en Grieks te Amsterdam. Hield de feestrede in 1852 tijdens de viering van het honderd-jarig bestaan van de Hollandsche Maatschappij, waarvan hij toen vijftig jaar lid was.

J. van Lennep *,

1802 – 1868, lid 1851

Schrijver van (historische) romans als 'Ferdinand Huijck'.

J.P. graaf van Limburg Stirum,

1873 – 1948, lid 1928

Diplomaat en gouverneur-generaal van Nederlands-Indië.

A. Lipkens *,

1782 – 1847, lid 1830

Grondlegger van de Technische Universiteit Delft.

R. Lobatto *,

1797 – 1866, lid 1850

Hoogleraar wiskunde te Delft. Actief lid van het Wiskundig Genootschap 'Een onvermoeide arbeid komt alles te boven'.

J. Lublink de Jonge,

1736 – 1816, lid 1775

Lid Eerste Nationale Vergadering, lid van de commissie voor scheiding van Kerk en Staat.

J. Lulofs *,

1711 – 1768, lid 1752

Hoogleraar wiskunde te Leiden. Verantwoordelijk voor de naam Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen. Had een dubbelrol: lid van de Hollandsche Maatschappij en secretaris van de Leidse Senaat. De Leidse

Universiteit was niet erg gecharmeerd van een concurrent in Haarlem.

F.J. van Maanen,

1777 – 1861, lid 1814

Stadsdokter van 's-Gravenhage, lid van de Haagse gemeenteraad en later wethouder van 's-Gravenhage.

F.A. van der Marck *,

1719 – 1800, lid 1771

Hoogleraar rechtsgeleerdheid te Groningen. Kwam door zijn propaganda voor het natuurrecht in conflict met de Nederlands Hervormde Kerk en werd afgezet. In 1795 echter in zijn ambt hersteld.

P.H. Marron,

1754 – 1832, buitenlands lid 1810

Predikant te Parijs, vriend van H.D. Guyot.

J.F. Martinet *,

1729 – 1795, lid 1760

Vriend van secretaris Van der Aa. Predikant te Edam. Schrijver van *Katechismus der Natuur*.

C.J. Matthes *,

1811 – 1882, lid 1851

Hoogleraar wiskunde te Deventer, later te Amsterdam. Tweede algemeen secretaris van de KNAW.

F.A.W. Miquel *,

1811 – 1871, lid 1841

Tweede hoogleraar-directeur van het Rijkssherbaar te Leiden.

J.A. (Uitenhage) de Mist,

1749 – 1823, directeur 1802

Patriot. Advocaat en stadssecretaris van Kampen. Lid van de Eerste Nationale Vergadering. Bekleedde diverse bestuursfuncties onder koning Lodewijk Napoleon en koning Willem I.

G. Moll,

1785 – 1838, lid 1817
Leerling van Van Swinden. Hoogleraar wis-, natuur- en sterrenkunde aan de Universiteit Utrecht.

C. Mulder *,

1796 – 1867, lid 1833
Hoogleraar scheikunde te Groningen. 'Leefde in een tijd van verval van de Groningse universiteit en werkte er zelf aan mee'.

G.J. Mulder *,

1802 – 1880, lid 1835
Bekend dominant Utrechts hoogleraar scheikunde, had veel leerlingen en promovendi.

P. van Musschenbroek *,

1692 – 1761, lid 1752
Beroemd fysicus, uitvinder van de Leidse Flesch.

G.J. Nahuis,

1738 – 1781, lid 1779
Predikant te Amsterdam. Hoogleraar theologie te Leiden. Heel vaak geportretteerd.

P. Nieuwland *,

1764 – 1794, lid 1789
Jong gestorven groot talent. Leerling van Van Swinden. Hoogleraar wiskunde te Leiden in 1793, een jaar voor zijn overlijden.

J.H. Onderdewijngaart Canzius,

1771 – 1838, lid 1803
Stichtte te Delft een fabriek waar wis-, natuur-, schei- en geneeskundige instrumenten werden vervaardigd. Sommige exemplaren zijn aanwezig in Museum Boerhaave te Leiden.

F. van der Oudermeulen,

1797 – 1864, directeur 1844
President van de Nederlandse Handelsmaatschappij 1844 – 1850.

J. Oosterdijk Schacht,

1704 – 1792, lid 1764
Hoogleraar wijsbegeerte te

Franeke, daarna hoogleraar geneeskunde te Utrecht. Was tweemaal rector magnificus in Utrecht. Ging op 85-jarige leeftijd met emeritaat!

A.C. Oudemans,

1831 – 1895, lid 1868
Leerling van G.J. Mulder. Hoogleraar scheikunde aan de Polytechnische School te Delft. Volgde Bosscha op als directeur van de Polytechnische School toen deze secretaris van onze Maatschappij werd. Een van de drie broers Oudemans die tegelijk lid waren van onze Maatschappij.

J.A.C. Oudemans *,

1827 – 1906, lid 1873
Astronoom, hoogleraar te Utrecht.

F. van Oudendorp *,

1696 – 1761, lid 1752
Een der grootste latinisten van zijn tijd. Hoogleraar te Leiden.

A. Paets van Troostwijk,

1752 – 1837, lid 1782
Koopman. Oprichter van het genootschap Hollandse Scheikundigen in 1790. Publiceerde met Martinus van Marum over de chemische reactie van elektriciteit met gassen en metaaloxiden.

J.H. van der Palm *,

1763 – 1840, lid 1799
Dichter, theoloog en staatsman. Hoogleraar te Leiden. Van 1799 tot 1805 minister van onderwijs in de Bataafse Republiek en het Bataafs Gemenebest.

N. Paradijs,

1740 – 1812, lid 1782
Hoogleraar (praktische) geneeskunde te Leiden, later ook hoogleraar geschiedenis van de geneeskunde. Tevens verbonden aan het Collegium Practico-Medicum met een extra honorarium van f.200.-.

P. Paulus *,

1754 – 1796, directeur 1780
Zeer getalenteerd rechtsgeleerde. Leidde de onderhandelingen met de Fransen in 1795 over de vorming van de Bataafse Republiek. Eerste voorzitter van de Eerste Nationale Vergadering.

C. Ploos van Amstel *,

1726 – 1798, lid 1768
Prentkunstenaar. Kreeg een certificaat van echtheid van de Hollandsche Maatschappij voor zijn nieuwe kleurendruktechniek.

L. Praalder *,

1711 – 1793, lid 1755
Lector aan de Fundatie van Renswoude te Utrecht. Oprichter van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen.

E.N. Rahusen,

1830 – 1913, directeur 1887
Voorraanstaand Amsterdams advocaat, die negentien jaar Eerste Kamerlid was. Had vele maatschappelijke functies.

C.W. de Rhoer *,

1751 – 1821, lid 1779
Lid Eerste Nationale Vergadering. Hoogleraar te Harderwijk in de geschiedenis, het Grieks, de welsprekendheid en het natuur-, volken- en staatsrecht. Later hoogleraar te Utrecht.

G.C.J. van Reenen,

1818 – 1893, directeur 1850
Burgemeester van Amsterdam, lid en voorzitter van de Tweede Kamer, vertrouweling van koning Willem III.

R. van Rees,

1798 – 1875, lid 1835
(Niet zo bekend) hoogleraar wiskunde te Utrecht.

C.G.C. Reinwardt *,

1773 – 1854, lid 1805
Hoogleraar botanie te Leiden, directeur van de Leidse Hortus Botanicus.

J. Rendorp,

1728 – 1792, directeur 1777
Burgemeester van Amsterdam tussen 1781 en 1792. Hij bezat kasteel Marquette in Heemskerk en gebruikte het als buiten.

P. Rendorp,

1703 – 1760, directeur 1755
Vader van de voorgaande. Ook burgemeester van Amsterdam en heer van Marquette.

P. de Riemer *,

1769 – 1831, lid 1817
Stadsheermeester van 's-Gravenhage en aldaar tot hoogleraar benoemd in de anatomie, chirurgie en verloskunde. Bezat een grote collectie anatomische preparaten, die nu samen met de collecties van Petrus Camper en A.G. Camper zijn ondergebracht in het Universiteitsmuseum van de Rijksuniversiteit Groningen.

W.N. du Rieu *,

1829 – 1896, lid 1887
Bibliothecaris van de Leidse Universiteitsbibliotheek. Bekend ook vanwege zijn boek over studentenaantallen van de Leidse Universiteit.

P.L. Rijke *,

1812 – 1899, lid 1851
Hoogleraar natuurkunde te Leiden. Promotor van de Nobelprijswinnaars H.A. Lorentz en D.J. van der Waals.

J.J. Rochussen *,

1797 – 1871, directeur 1841
Minister, zowel onder koning Willem II als Willem III. Ook gouverneur-generaal van Nederlands-Indië. Deed poging om de slavernij af te schaffen in onze overzeese rijkdelen.

A. Röell *,

1864 – 1940, directeur 1915
Commissaris der Koningin in Noord-Holland. Voorzitter van de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen 1915 – 1940.

W.F. Röell *,

1767 – 1835, directeur 1814
Staatsman, minister onder koning Lodewijk Napoleon en koning Willem I. Trouw en bescheiden man.

N. de Roever,

1850 – 1893, lid 1891
Stadsarchivaris van Amsterdam.

C.H. à Roy,

1750 – 1833, lid 1812
Arts te Amsterdam. Bezat de grootste privécollectie in Europa van boeken op het gebied van de geneeskunde. Enkele daarvan zijn aanwezig in Museum Boerhaave te Leiden.

D. Ruhnkenius *, (ook D. Ruhnken),

1723 – 1798, lid 1758
Hoogleraar geschiedenis en welsprekendheid te Leiden. Later ook bibliothecaris van de Universiteitsbibliotheek.

E. Sandifort,

1742 – 1814, lid 1771
Hoogleraar anatomie en chirurgie te Leiden. Een der leermeesters van de erfprins van Oranje, de latere koning Willem I.

J. Scharp,

1756 – 1828, lid 1816
Predikant te Rotterdam. Oran-gist. Leerling van E. Hollebeek.

R.J. Schimmelpenninck *,

1761 – 1825, directeur 1804
van het Bataafse Gemenebest 1805 – 1806.

H. Schlegel,

1804 – 1884, lid 1839
Tweede directeur van het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden.

J.W.H. Schorer,

1834 – 1903, directeur 1880
Commissaris des Konings in de provincie Noord-Holland.

Later vicepresident van de Raad van State. Voorzitter van de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen 1886 – 1897.

J.F.L. Schröder,

1774 – 1845, lid 1810
Luthers theoloog en wijsgeer. Hoogleraar te Utrecht. Won gouden medaille bij de Hollandsche Maatschappij, wat de aanzet gaf tot zijn carrière. Afkomstig uit Duitsland.

J.L.C Schroeder van der Kolk *,

1797 – 1862, lid 1830
Grondlegger van de moderne psychiatrie in Nederland. Hoogleraar geneeskunde te Utrecht.

A.J. Severijn,

1774 – 1825, directeur 1805
Invloedrijk Amsterdams koopman, die meebeesliste over de grondwet van 1814.

P.F.B. von Siebold *,

1796 – 1866, lid 1834
Bekend voor zijn onderzoek van de Japanse flora en fauna. Bracht kennis van de Japanse cultuur dichterbij. Het Japanmuseum Sieboldhuis in Leiden geeft een overzicht van de door hem verzamelde collectie Japanse objecten.

G. Simons *,

1802 – 1868, lid 1850
Tweede directeur van de Polytechnische School te Delft, na Lipkens. Minister van Binnenlandse Zaken, fel bestrijder der liberalen, in het bijzonder van Thorbecke.

J. Six,

1857 – 1926, lid 1922
Archeoloog en kunsthistoricus. Hoogleraar kunstgeschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam, als opvolger van Allard Pierson.

N. Smalenburg,

1761 – 1836, lid 1810

Rechtsgeleerde. Hoogleraar te Franeker en Leiden, als opvolger van zijn leermeester voordat die was geschorst.

J.W. Statius Muller,

1767 – 1836, lid 1808

Luthers predikant achtereenvolgens te Gouda, Alkmaar, Haarlem en Amsterdam.

P. Steyn,

1706 – 1772, directeur 1759

Zijn vader en ook hijzelf waren burgemeester van Haarlem. Raadspensionaris van Holland. Stelde orde op zaken in de financiële chaos van Holland en van het koningshuis. Curator van de Leidse Universiteit.

A. van Stipriaan Luiscius,

1753 – 1829, lid 1794

Arts en lector chemie te Delft. Won veel prijsvragen over hoe men water geschikt kan maken voor drinkwater. Kreeg aanbiedingen om hoogleraar te worden maar bedankte. Hijzelf droeg de achternaam Van Stipriaan, zijn vrouw die van Luiscius.

H. van Stralen,

1751 – 1822, directeur 1805

'Minister van Binnenlandse Zaken' in de regering van R.J. Schimmelpenninck. Oranjegezind.

S. Stratingh Ez.,

1785 – 1841, lid 1823

Hoogleraar scheikunde te Groningen. Uitvinder van een stoomwagen en de elektrische motorboot.

C.W. Stronck,

1775 – 1853, lid 1816

Theoloog. Predikant, onder andere te Dordrecht.

M. Stuart,

1765 – 1826, lid 1808

Remonstrants predikant te

Amsterdam. Groot kanselredenaar. Ook geschiedkundige. Door koning Willem I benoemd tot geschiedschrijver des vaderlands.

W.F.R. Suringar *,

1832 – 1898, lid 1862

Botanicus. Directeur van de Hortus Botanicus en het Rijks-herbarium te Leiden.

G. van Swieten *,

1700 – 1772, buitenlands lid 1761

Trouwe leerling van Boerhaave, zijn 'secretaris'. Arts en apotheker, lijfarts van Maria Theresia van Oostenrijk.

J.H. van Swinden *,

1746 – 1823, lid 1769

Beroemd hoogleraar wis- en natuurkunde te Amsterdam, eerste voorzitter van de KNAW (Koninklijk Instituut). Bekend vanwege de invoering van het metrieke stelsel.

C.J. Temminck *,

1778 – 1858, directeur 1805

Oprichter en eerste directeur van het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden, het huidige 'Naturalis'.

J.R. Thorbecke *,

1798 – 1872, lid 1839

Liberaal staatsman. Grondlegger van onze parlementaire democratie.

H. Tollius *,

1742 – 1822, lid 1779

Opvolger van Petrus Burmanus Secundus te Amsterdam. Later hoogleraar Grieks en Latijn te Leiden. Leermeester van de drie kinderen van stadhouder Willem V.

M. Tydeman *,

1741 – 1825, lid 1777

Rechtsgeleerde, filosoof en letterkundige. Hoogleraar te Utrecht en te Leiden. Tevens bibliothecaris te Leiden.

J.A. Uilkens *,

1772 – 1825, directeur 1805

Predikant. Leerde boeren in Groningen nieuwe zaaimethoden voor hun landbouw. Bracht hen tevens enige beschaving bij. Later eerste hoogleraar Landhuishoudkunde te Groningen. Fysico-theoloog.

G.J. Verdam *,

1802 – 1866, lid 1839

Hoogleraar wiskunde te Leiden.

G.E. Voorhelm Schneeuvoegt *,

1814 – 1871, lid 1862

Medicus te Amsterdam in het Onze Lieve Vrouwe Gasthuis, met vele hoge onderscheidingen.

H. de Vries *,

1848 – 1935, lid 1881

Befaamd hoogleraar plantenfysiologie te Amsterdam. Bekend vanwege zijn erfelijkheidsleer en mutatietheorie.

G. Vrolik *,

1775 – 1859, lid 1802

Oprichter van Museum Vrolik te Amsterdam. Vader van W. Vrolik, de eerste algemeen secretaris van de KNAW.

A. Weiss *,

1713 – 1792, lid 1752

Zwitsers jurist gespecialiseerd in staatsrecht. Trok veel buitenlandse studenten. Onderwijzer van de minderjarige Prins van Oranje, de latere stadhouder Willem V.

Lijst van afkortingen

[Van der Aa]

A.J. van der Aa, Biografisch Woordenboek der Nederlanden. Eenentwintig delen. Haarlem 1852 – 1878

[Bierens de Haan]

Dr. J.A. Bierens de Haan, De Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen 1752 – 1952, Tjeenk Willink & Zoon N.V., Haarlem 1952

[Boeles]

Mr. W.B.S. Boeles, Frieslands Hoogeschool en het Rijks-Atheneum te Franeker. Twee delen. Leeuwarden 1878 – 1889

[Bronnen]

P.C. Molhuysen, Bronnen tot de geschiedenis van de Leidse Universiteit. Zeven delen. Martinus Nijhoff, 's-Gravenhage 1913 – 1924

[BWN]

Biografisch Woordenboek van Nederland. Zes delen. 's-Gravenhage 1979 – 2008

[NNBW]

Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek. Tien delen. Leiden 1911 – 1937

[Otterspeer II]

Willem Otterspeer, Groepsportret met Dame. De vesting van de macht. De Leidse Universiteit 1673 – 1775. Bert Bakker, Amsterdam 2002

[Otterspeer III]

Willem Otterspeer, Groepsportret met Dame, De werken van de wetenschap. De Leidse Universiteit 1776 – 1876. Bert Bakker, Amsterdam 2005

Bovenstaande bronnen zijn soms ook digitaal te raadplegen via www.biografischportaal.nl.

Colofon

Uitgave: Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen
Auteur: Gerrit van Dijk
Scans: Hilde de Wolf Fotografie, Bennebroek
Vormgeving: Coen Mulder, Haarlem
Druk: Ten Brink, Meppel

